

MAGYAR KURIR

[Bétsből, Pénteken, Januarius' 29-dikén 1819.]

Északi Amerika.

Azon Biztosoknak, kiket az Egygyesült Státusok' Elölülője tavaly a' La-Platai tartományok' állapotjának megvizsgálására küldött vala, már többször említett 's egy kis részt nállunk is közönséggé tétetett előadásait a' Congressusnak e' végre kinevezett tagjai megfontolván, már vélekedéseket adták, a' melly kevés szókkal annyiban áll: hogy legböltsebben fognak az Északi Amerikai Státusok tselekedni, ha ezen Spanyol tartományok 's az anya Spanyolország között folyó szabadsági hadakozásra nézve még egy ideig szoros neutralitást fognak tartani. Vélekedéseket a' Congressusnak említett tagjai ekképpen fejtették ki: —

„Az előnkbe terjesztett irásokból azt hozhatjuk ki, hogy a' La Plata' jobb partján fekvő tartományoknak, a' mellyek Spanyolországtól elszakadván magokat öszszetsatolták, minekutánna Spanyolország így elgyengülvén kívülről majd semmi megtámogatást kiállani nem kéntelenítették volna, az, hogy függetlenségeket megtarthassák, nem uchez dolog: de az is kiteltzik ugyan ezen irásokból más felől, hogy ezen tartományok meszsze vannak még annak a' belső tsendességnek, egygyességnek, megelegettségnek, 's boldogságnak állapotjától, mellyet az Északi Amerika' minden részében fel lehet találni. Igaz ugyan az, hogy a' hadi környülállások, mellyek között ezen Spanyol Státusok vögnak, azon

polgári szabadság' fenn-járó lelkének örvendetes gyarapodását, a' melly nállunk uralkodik, még nagyon akadályoztatják; mert jól tudjuk azt, hogy az oly Státusokban, a' hol minden iparkodást a' hadakozásra 's az önn' oltalomra kell fordítani, elnyomattatni szokott a' polgári szabadság: de azonban az is igaz más felől a' történetek' irásából, hogy nagy ritkaság az a' példa, hogy valamelly nagy despotismus alatt élt nemzetnek az okos szabadságra való általlépés könnyű dolog lett volna. Nem tsak a' név teszi a' dolgot; 's egy örökös jussal uralkodó familiának nemléte egyedül nem teszi-le a' szabadság' talphövét; vannak Európában olyan Státusok, mellyek magokat Szabad Státusoknak nevezik, a' nélkül, hogy szabadságban élnének. A' Republikai virtusokkal nem bíró Respublika, a' melly oly intézetekkel és törvényekkel nem bír, mint a' milyenek nállunk találatnak, tudniillik a' mellyek különkülön minden polgárnak 's egyszersmind az egész közönségnek szabadsági bátorságul és zálogul szolgáljanak, nem érdemi-meg hogy Respublikának neveztessek. Ha az egek a' Déli Amerikai nemzeteknek, minekutánna a' függetlenséget, melynek megnyerésén iparkodnak, megszerzeték, azt a' boldogséget is meg fogják adni, hogy a' magok szabadsági Constitutziójokat, törvényeiket, 's egyéb intézeteiket az Északi Amerikai Státusokéival megegyezőleg formálják ki — ekkor kell nekünk az elsőnek lennünk 's ekkor fogunk is mi valósággal az elsők lenni,

liket a' Szabadságnak ezen ifjabb gyermekeivel a' legbelsőbb atyafiság' kötele őszre fog tsatolni. Ellenben valamédig emez időpont el nem érkezik (nőha mi felettébb óhajtjuk ennek nagyon közel-létét), nekünk mind addig az Egyesült Státusok' hasznával és méltóságával logmegegygyezőbbnek lenni látszik az, hogy a' mi Országloészekünk a' maga politikáját a' legszorosabb és legtökéletesebb ueutrálitásnak határai között tarjtsa, ezen két fő okokra nézve: *először* azért, hogy mi a' világ' történetírásában semmi oly példát nem találunk, melly nekünk a' jelenlévő környülállások között vezérlő sinor gyanánt szolgálhatna; *másodsor* azért, hogy azt semmi emberi elme előre meg nem mondhatja, hogy Deli Amérikanak belső dolgai, az után, ha egyszer külső függetlenségét megszerezhetette, mitsoda fordulást fognak kapni."

Most azon két Anglusok', Arbuthnot' és Armbruster' elfogattatásának, perének, megítéltetésének 's megölettetésének Aktáival vannak tele a' Londoni levelek, a' kik mint Anglus Ágensok azon Indus népek közt laktak, mellyek ellen az Északi Amériki Egyesült Státusok Nyugoti Floridában a' múlt esztendei hadakozást indították vala. Azon írásokban, mellyeket az Elölülő a' Congressus' elejébe terjesztett, ezen három pontokkal vádoltatott ez a' két szerentsétlen Anglus: 1)ször, hogy az Indusokat az Amérikiak ellen hadakozásra ingerlették; 2)ször, hogy spionkodtak 's az ellenséget hadi készületekkel 's eleséggel segítették; 's 3)ször, hogy az Indusokat Hambly és Doylen nevű, két (Amériki) polgároknak elfogására ingerlették 's ezeknek megölettetésüket tanátslották volna. Hogy ezen vádok nem fundamentum nélkül valók, bizonyító írások által vitatják némely Anglus újságlevelekben az Amérikiak. A' Londoni Kurir ellenben úgy

okoskodik, hogy az ő ítélete szerént az Amérikiak, nevezetesen az ő Generálisok *Jackson*, nagyon hibás lépést tettek, mikor ezen Anglust megölették:—"

„Az Arbuthnot és Armbruster ellen elkövetett isélekedet, úgy mond, mind azoknak szemekiben botránkozás, valakik csak a' pallérozott nemzetek által eddig megesmertetett népek' törvényeit betsülik. Arbuthnot valósággal ártatlan volt mindenben a' mivel vádoltatik; a' mi *Armbrustert* illeti, ő talám nem mindenben ily tiszta: de a' törvényszék valamennyire meggyengítette volt az ellenc kimondatott sententziát is, (esztendei fogsagra 's megkorbátsoltatásra változtatta volt által), 's csak eme nem-ember, Generális *Jackson*, lehetett az, a' ki őtet megölettesse. Ezen két Anglusnak bünc egyedül abban állott, hogy a' szerentsétlen Indusokon, kiknek kajbájikat az Amérikiak felégették, 's feleségeiket és gyermekeiket meggyilkolták, szánakoztak. Nem lehet felindulás nélkül olvasni azon kegyetlenségnek lerajzolását, mellyeket a' Creek és Seminoles Indusokon az ő szomszédjaik a' Georgiai Amérikanusok elkövettek. A' mi Anglusainkra Arbuthnotra és Armbrusterre annak módja szerént reájok bízták vala ezen szegény vad népek, hogy indítsák-fel a' Britannus Országloészeket az érettek való közbenjárásra, azt hozván-fel kívánságoknak indító okául, hogy a' Britannus Országloészék váltota vala magára az azon Kötécskért való kezeskedést, mellyek által ezen Indus népek, mint az Anglusok' régi szövetségesei, a' magok tulajdonaiknak tsandes birtokában való maradás felől bizonyossá tétettek volt. Hogy ezen Indusok Arbuthnotot 's Armbrustert, ennek kieszközlésére kérték, ez által semmi törvéntelen lépést nem tettek. Arbuthnot és Armbruster urak, mind kereskedők eladtak vala ugyan az Indusoknak egy kevés, de oly kevés puska-

port, hogy két hónapi vadászatra alig ér-
 heiték volna meg véle. Ez az a tsele-
 kedet, melynek az Amerikaiak oly színt
 adtak, hogy a' nevezett kereskedők ha-
 dakozásra való fegyvert 's munitziószol-
 gáltattak az Indusoknak! Mi (a' Londoni
 Kurir) még nem tudjuk azt, hogy Or-
 száglószékünk mi némű részt fog ezen
 dologban venni: de több mint gyanít-
 ható az, hogy ezen rettenetes ügy a'
 Parlamentum' elejébe fog terjesztődni.
 Két Anglus alattvalóknak ily módon törté-
 nt meggyilkoltatása, közkára teszi ki a'
 nemzeti betsületet." — A' Londoni Ku-
 rir nem czélzás nélkül beszélt ily bosz-
 szankodó hangon ezen kedvetlen törté-
 netről. — Mások úgy itélnék, hogy ha
 a' Ministérium maga meg nem említné
 is ezen tárgyat a' Parlamentumban, ez
 arról maga kérdést fogna tenni.

Annak bővebb megmagyarázására,
 hogy melly jól folytassa az Amerikai in-
 surgensek' verbunkosa Oberster Uslar
 Londonban a' maga dolgát, újabban azt
 hozzák bizonyítására az újságlevelek, hogy
 most ismét 120 rekrútát indított útnak
 egy hajón, de nem 120-szat hanem tíz
 ezeret is útnak indíthatott volna, ha kel-
 lett volna: de nagyon válogatja az em-
 bereket; tsak a' közép idejű, izmos,
 erős, és már rég' szolgáló embereket ve-
 szí-bé. Egy lovas Regementet is állít-fel
 500 emberekből: 's ebbe leginkább a'
 Frantziákkal való utolsó hadakozásban es-
 meretessé lett Német Legióbéli em-
 bereket gyűjti. Mondják, hogy mihelyest
 ezen Regementet teljes számba pótolta,
 azzal maga is vissza fog evezni Améri-
 kába.

Nagy Británia.

A' napokban Mac-Gregornak az
 ötödik hajója indult útnak Angliából a'
 Tamesis'-torkától Amerika felé. Ennek
 neve *Monarkha*. Ez is elbócsátottat
 Anglus-katonákkal volt terhelve, mint a'
 négy előbbienek.

Austriai-Estei Maximilián 6 Kir. Fő
 Hertzegsége midőn kísérelővel Jan. 4-di-
 kén estve Potsmouthba megérkezvén, 's
 ott más nap' reggel tengeri biztos Sir
 Grey György által vezetettvén, a' fegy-
 veres házban, kikötőhelyben, 's a' hajó-
 építő mivhelyen minden ritkaságoknak
 megvizsgálásában foglalatoskodna, egy-
 gyik kísérelőjét Cs. K. Feldmarschal-Lajt-
 nánt Hardegg Grófot az a' szerentsét-
 lenség érte, hogy a' kötél-verőknél, kik
 ekkor éppen a' legnagyobb vitorlakötelet
 sodrották, a' Grófnak, ki ezen munkát
 nagy-figyelemmel szemlélte, egygyik úja
 oda sodródott, és kétségen kívül az egész
 karja odaszakadott volna, ha szerentsére
 a' körülállóknek nagy kiáltására a' masi-
 nát hirtelen meg nem állították 's karját
 ekképpen ki nem szabadították volna. Így
 is nem kis sebet kapott a' kezén; 's a'
 valla is kifitzamodott egy kevésbé. Itt
 a' K. Fő Hertzeg a' dolgosoknak 50 font
 Sterlinget, azon özvegyek' kassájába pe-
 dig, kiknek férjeik ezen dolgozó miv-
 helyen szerentsétlenekké lettek, 17 font
 Sterlingeget ajándékozott.

Azt jegyzik-meg az Angliai tudósítá-
 sok, hogy az 1810-dik esztendőől fogva
 nem történtek oly sok és oly nagy ban-
 kó-bukások, mint mostanság, pedig egy-
 nél a' megbukását mindenkor többeké,
 's többekének még többeké szokta követni.
 A' közelébb említett Párisi hét bankosok'
 megbukásának tsak a' híre is alig érkezett
 vála meg Londonba, hogy azt, ugyan-
 tsak az akkor említett Campbell's-Bow-
 den-háznak megbukása nyomban követ-
 te. Hát még ezt hányan nem követték
 volna nem tsak Angliában hanem más
 Európai pénzes piatzokon is, ha ötet, szeren-
 tsére harmincz más nagy pénzes kereske-
 dőknek öt-öt ezer (mind egygyütt 150,000)
 font Sterlingekért való kezességekre, a'
 Státus' bankója a' veszedelemből ki nem
 ragadta volna, annyi kész pénzt adván
 néki költsön, hogy Januárius' 11-dikén

délutánni 3 órakor bankós kassáját, melyet 9-dikben zárt vala be, ismét megnyithassa, 's hitelezőit fizethesse. Bárjai is költsönöztek neki 50 ezer font Sterlinget; 's így eshetett meg végre, hogy ezen segedelem-summákat a' még kassájában találató pénzhez téven, ismét lábra állhatott. Bejusületes háznak kell adnak lenni, melynek lábraállításán ily sokan iparkodnak, ámbár azt is feltehetni, hogy egy ily pénzes háznak fenntartatásán sokan iparkodnak tsak azért is, hogy az ő megbukását magok is meg ne érezzék.

Szent Ilona.

Bowen Kapitány a' Kinston nevű hajóval Bataviából evezvén Európa felé, Szent Ilonánál Nov. 22-dikén megállapodott, 's minekutánna a' Kormányozótól *Hudson Lowétól*, *Bathurst* Miniszterhez szálló leveleket vett volna által, azokkal Jan. 9-dikén Angliába szerentsésen megérkezett. *Bonaparte* egészséges, de nagyon kedvetlen. Nagy vigyázás van rá.

Nem régen egy kotsit vitték Cap városából (a' Jöremenség' fokáról) a' Generális *Bertrand* számára Sz. Ilona szigetére: de nem vehette hasznát, mert azt gondolván a' Bonaparte' gondviselőji, hogy titkos levelek lehetnek valamely részébe elrejtve, egészszen összetörték.

H a y t i.

A' soktengeri ragadozó hajókra még ezen sziget' új urai is megnehezíteltek, kivált azokra a' *Baltimorebéliekre*, kik az *Artigas'* szabad levele mellett ragadoznak. Mind ezeknek üldözésekre fegyveres hajók eveztek ki, mellyek a' Sziget' öbleiben olálkodnak, hogy minden olyan ragadozó hajókat, mellyek magokat ezen öblökben mutatni mérészlík, elfogdosák. Már meg is leptek egy ilyen Baltimorei hajót, 's minden rajta talált embereket megöldöklötték.

L i a - P l a t a.

A' *Buenos - Ayresi* Országlószék, hogy azt a' gyanut elhárithassa magáról, hogy azon igasságtalan tengeri prédálásokban ő is részes volna, mellyek ellen kivált az Európai tengeri kereskedő nemzetek mostanában ily nagyon panaszkodnak, közeléből egy újabb példáját mutatta, hogy ő a' népek' törvényére ezen tekintetben melly szentül figyelmez, 's azokat a' Buenos - Ayresi alattvalókat, a' kik ez ellen hibáznak, melly kedvezés nélkül megbüntetteti. A' *Mai po* nevű Brlggnék Kapitánya szabad levelet kapott vala a' törvényes prédálásra, de ő azzal vissza élvén, mihelyest a' tengerre kikapott, azonnal tengeri ragadozáshoz fogott, melly egy pár szóval tsak azt teszi, hogy a' kit előlútól talált, barát akár ellenség volt, ha birt véllé, mindent kitéprédált. Ezt az Országlószék megtudta; de a' Kapitány is megtudta, ám, minnelötte haza érkezett volna, hogy meg fogják büntetni, melyre nézve olyan okos volt, hogy többé vissza nem ment Buenos-Ayresbe. Az Országlószék azonközben így is meg-tett annyit a' mennyit lehetett. Az ő kezését *Fard* nevű polgárt vontá érette rára, a' kit fogságra tétetett és 10,000 tallér birságot vett ráta az említett Kapitány ragadozásaiért, kétséglívül oly célzással, hogy a' kiknek igasságtalanul kárt tett, azoknak ezen 10,000 tallérokból eleget détessem. — Ebből a' következik, hogy a' Buenos - Ayresi Országlószék még igasságos prédálásra se' ad szabad levelet, ha tsak a' hajós Kapitány hiteles kezeset nem állít maga helyett.

C h i l i.

Egy új felszámlálás szerént ennyi az a' tengeri erő, melly a' *Valparaisói* kikötőhelyben készen áll, hogy a' meghatározott idő elkövetkezvén, *Limához* evezzen, hogy ezt ostromolja, az alatt, míg *Gen. San - Martin* a' szárazon elő

fog nyomulni: Cumberland 60, Lantaró 52, San-Martin 22, Columbus 20, Pueyrredon 18, Coquinibo 24, Ariel 16, Aquila 14, Chileno 16, Fortuna 10, Witsch 10, Galverino 10, Maipo 10 ágyus hajók. Prédáló hajója is van a' Státusnak 6, jó készületű. *Limában*, a' hova ezek menni akarnak, csak 2000 bizonyos katonái vagynak a' Vice-Királynak.

Spanyol Ország.

A' Madridból Kadixs felé vívő utak még most is olyanok, mint az Arabiai pusztákon, a' hol Karavánokban útoznak az emberek. Eppen így kell most a' Sierra Morenai s' Manchai országutakon serégre állani az útasoknak, különben ki prédáltatnak. Most ugyan már egy kevéssé tsendesedett valamit ezen tartományoknak állapotja, minthogy Madridból katonaság küldtetett ki, a' melly az útakon bizonyos távolságra csoportonként tanyát formálván, a' Haramiak jónak találtak magokat egy kevéssé a' hegyek' barlangjaiba hátrább vonni, de a' honnét még most is meglátogaják olykor olykor a' Pagnási jó bort termő Kanton' völgyeit.

Frantzia Ország.

Mondják, hogy a' Király' felkenetése Rheimsben, a' jövő Máj. 3-dikán, a' Királynak 1814-ben Párisbalett visszakerkezése napján meg' véghez. A' hozzá való készületek már tételnek. A' Királyi testőrzők' számára valósággal drága gála formaruhát készítenek, de tsakugyan még se' éppen olyan drágát, hogy, mint egy Párisi újság erőssítette, másfél millió Frankba kerülne; nem kerül többé legfeljebb is fél milliónál.

Januárius 7-dik napjáig 57,149 Frankra telt volt a' Cham-d'-Asylei plánta nép' számára szánt gyűjtemény.

B é t s.

Az Alsó Austriai Cs. Kir. Országöltséktől ilyen Rendelés jött ki azon elő-

vigyzási rendtartásokra nevez, mellyek a' postákra adandó *recommendált* leveleket illetik: — 1)ször. Ha egy recommendálva feltett levél elvész, a' hibázó Postamester husz forintot tartozik érte a' Conventziós pénzben fizetni; — 2)ször. Ezen büntetési husz forintok a' levelet feladónak adáttatnak. De ellenben — 3)ször. Attól a' naptól számlálván, mellyen a' recommendált levél a' postára feladatott, azon Postahivataloknál három hónapoknak lefolyta alatt jelentést tenni, s' a' jelentést a' Fő Posta Adminisztráziókhoz írásban beadni, ennekfelette a' Recépissét is előmútatni, tartozik az, a' ki a' levelet feladta volt, különben, a' későbbre tételendő panaszokra semmi tekintet nem leszen, — 4)ször. A' mi a' Frantziaországba szolló rekkommendált leveleket illeti, az ilyenek feladója, a' levél börtök hajtékainál legalább három petsét köteleztetik arra ütni: mert különben nem veszi azt el a' Posta-tiszt. Ezen Rendelést a' folyó esztendő Februárius' 1-ső napjától fogva kell megtartani.

Az Austriai Nemzeti privilegiált Bankó közönségesse tétette, hogy az ennekutánna beálló Aktzionariusok a' Bankónak azon tartalék fundusából, melly a' régebben betett Aktziák' nyereségönck féretételeből gyűlt össze, egészszen egyenlő részt fognak venni, a' melynek megeshetése végett az ezen 1819-dik esztendő' Januáriusának 11-dik napján költ határozás szerént minden ezután betételendő Aktziának *ezer Bétsi Bétsü és száz hat Bankó Bétsü* (conventziós pénz vagy Bankónótá) forintokból kell állani. Melyhezképpést az itt levő Aktziakassa, mely Dec. 28-dikától fogva bezárattatva vala, oly útasítást kapott, hogy mátol fogvást az Aktziák' beszédéséhez ezen új mérséklés szerént ismét fogjon hozzá. Költ Bétsben Jani. 27-dikén 1819.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Fehérváron Fő Tisztelendő Nagy Pál Béheli Apátur, a' Teként. Fehérvári Káptalannak Prépostja, a' Philosophiának és Theologianak Doctora, gutaütésben meghalt életének 68-dik esztendejében.

A' boldogult Fő Tiszt. Pfingstl Mihály Apátur, és Pesti Plébánus Német-Ujvárról Vas Vármegyében (nem Pestről) révén eredetét, Szülőitől, kik Gróf Battyányi familiánál Tiszti szolgálatot viseltek, tetemes örökséget nyert. A' Lelki Pásztori hivatait Ó-Budán kezdette, a' hol két esztendeig káplánkodott; onnan Visegrádra ment, 's ott 7 esztendeig volt Plébánus. Visegrádról Pestre a' József városba jött, hol előtte Gróf Csáky László mostani Váradi Prépost, volt a' legelső Plébánus. A' boldogult Pesten 8, a' Theresia külső városban 11; a' belső városban 10 esztendeig viselte a' Lelki-Pásztorságot, mindenkor a' keresztényi buzgóságnak, papi kegyességnek, és a' jótévőségnek példája lévén. Ugyan ezt mutatta meg végső rendelése által is, melyben először a' négy Plébánia templomokra, hol Lelki-Tanító volt, szép summákat hagyott. Azután a' Városi Ispotályról, a' hozzá tartozandókról, és Jótéviiről emlékezett; a' mi pedig ezen kívül megmaradna, azt töképenzül letétni rendelte, melynek kamatjából olly Pesti szegények gyámolittassanak, kik mind a' két szemekre vakok, vagy olly nyomorékok, hogy kenyér keresésre teljesen elégtelenek. Ezeket nevezte ő Örököseinek (Universales haeredes).

A' Kéngőzfördő' nagy betsi.

P e s t r ő l, még Dec. 31-edikén, 1818.

— Ha volt valaha szerentsés és hasznos orvoslásmód, az Orvosi tudomány' kezdetétől-fogva máig; egy megbetsülhetetlen azok között a' fent megnevezett Kéngőzfördő (Schwefel-Räucherungs-Bad), melyről nem rég' a' M. Kurir a' mi' Hazánkat tudósította. Ezt a' hasznos találmányt, melynek szokásba-hozója, Párisban Galés volt, Bétsbe szállította, most mintegy 5 esztendeje, ama' híres Orvos De-Caro; a' honnan azt, a' mi' nagy-érdemű Pesti Professorunk 's derek Orvosunk T. T. Bene Úr, e' lefolyt esztendőben, Hazánk' közepére szerentsésen által-plántálta, a' Pesti Clinicumban felállította, 's szerentsés próbát rajta bőven el is követte.

Második efféle Kéngőzkatlant (Schwefel-Räucherungs-Maschine) állított-fel a' legközelebb múlt Novemberhónapban T. T. Fabiny Prof. és Szemorvos Úr, Pesten, saját Lakhelyén (az Országúton, Tek. Vízkelety Mihály Prov. Kommissarius úr' házában) egy külön-szobában, olly' nagy gondal, olly' tsinoban és tökéletes készségekkel, hogy ebben már, a' legfinnyásabb beteg is, minden kifogás nélkül, örömmel fürödhetik.

Én voltam az a' — szerentsés-ó vagy szerentséllen? — a' ki ezen újabb katlant kéntelen voltam nagy kívánsággal, mint legelső oda illő beteg, megpróbálni; és, szerentsésnek vallom magamat, hogy a' Kéngőzkatlan' megvizsgálására eléve az elmémbe öllött Guillotine-képzület, belé-léptem után az első 5 pertzórában már, tsaknem valami földi paraditsmorrólvaló gondolkozássá vált. — Hat egész hónapig, a' legfelső bosszúsággal nyughatatlanokodtató, egyedül külső hörnyavalyám' kurusolására, tsaknem árendába vettem már 3 derek Pesti patikát: a' temérdek üveg-kötsög, a' sok Lögre, alig

fért a' szobamba: 5 derek Orvos, — mind tudós és próbált Férjfiak, — elkövetett mindent, a' mit Hippocratestől fogva a' mai napig írt könyvekben olvasott: — mind hasztalan. — Nov. 24-edikén, — mihelyt ez a' tsinos Emberdestilláló készen lett — beülök abba, nem különben, mint a' kit a' más-világra akarnak küldeni; nyakamba öltik azt a' tisztos tsukját, a' mi különben én rám éppen nem illik; felül, hátul, bezár (az ábrázatomat kinn hagyva) egy 72 esztendő okos és tisztos asszony, 's tüzel alám annak avernumi módja szerint, bőltességét a' katlan' oldal-deszkájában tsinált Meleghidegmérő' (therm.) parantsolatihoz-szahva.

Két karom nyakig, 2 lábom tzombig, úgyszólván, egy seb volt, olyan, mint egy 2 garasos vastagságu sömör, tele sárvízzel; mely, ha egyszer hozzá nyúltam (különben, nem), kivált' naplement után, annyira viszkedett, hogy azt, eleven hússal egygyütt lenyúzni, örömet és édesdeden szerettem volna; melynek tsak az okosság állott ellene. Egy szóval, az én hosszas nyughatatlan-ságom, belső tökéletes egészségem mellett, szörnyű volt, és, fél esztendei munkás: életemet lopta-el.

Az első fürdésre, mely a' Reaumur' mértéke szerint 35° volt, és fél óráig tartott, minden nyughatatlan-ságom egyszerre ketté- vágódott és végképpen elmúlt, — minden mocsok és var felbomlott. — A' másodikra (Növ. 25.), 42° mellett, minden mocsok az egész testemről úgy letisztult, hogy a' bőr tsupa sima lett. — Harmadik fürdéskor, 45° mértékfoknyi melegben, nem ügyel- vén örömben arra, hogy az újj bőr rendkívül gyenge és a' hártával veteke- dik, a' gyenge bőr két helyen, de tsak gyengén, megégett, vagy inkább, tsak megkapta azt a' nagy hévség, 's e' miatt,

más-nap' új varak támadtak. — Növ. 27- edikén, a' most mondott vigyázatlansá- gom miatt, pihentem: holott, a' 3-adik fürdést kellett volna elmúlatnom, 's 4- edik nap' fürdenem. Vagy pedig egész- szen abban-hagyni; látván, hogy a' más- sodikra merül kitisztultam.

Megfürdöttem hát 4-szer is, 40° melegben; a' mikor az újj varak felbom- lottak, és az 5-ödik ferdőben isaknem egészen (mivel' újjak voltak), a' 6-odik- ban végképpen letoszlottak. — Fürdöt- tem 7-edszer próbára, 41° mértékfognyi melegben. De a' mikor osztán, a' jc- forma meleg miatt, tsak igen kevés ká- sa-forma apróság jött-ki: mely a' követ- kező napi (Dec. 2.) pihenés által meg- száradván, Dec. 3-adikán (a' nevem' nap- ján), egy 36° mértékfognyi közép-me- legre, tisztán letakarodott, és elég erős bőrt hagyott maga után. — A' 45° fog- nyi forróságban is tsak 3 kis pattanás támadt a' testem' egészséges-bőrü részén, az egész derekamon.

Igy szabadultam én meg, úgyszólván játtzva, egy olyan otsmány nyava- lyától, melyet, még az ellenségemnek sem kívánok. — Ez a' katlanbaülés, nem tsak nem alkalmatlan vagy kellemetlen, hanem valóban tsupa mulatság, és való- di fürdés: mert, mihelyt a' meleg a' 50° körül jár, az izzadás oly' nagy, hogy az izzadtság, a' benn-ülőről, folyvást- folyt, mint a' zápor. És hogy ez, egye- dül az emberből jönn-ki, 's a' kengőz semmi nedvességet nem ad, jele az, hogy a' benn ülő' testén kívül, a' katlanban min- den szárazon marad, a' hova tsak, izzad- ság nem folyhat. (A' többi következik).

E r d é l y.

Újabb példája a' nagylelkűség- nek a' köznéperánt.

Hazánknak egy nagy érdemű fija,

Cs. Kir. Kamarás és Májor Mált. Nagy-Ajtai Cserej Farkas József Úr Krasznán, a' Szilágyban, azon szerentséllén esztendőben (1817), a' midőn az éhség' inségeit 2 hazának minden lakosai érzették, egy újabb tselekedete által ditsóította meg magát és a' magyar Nemességet. Mert, azon felül hogy egygyetértve némelly hasonló érzésű társaival Kolosvárt, nevezetesen az ott megholt Kormányzéki Tanácsos Gróf Teleki József Úrral, kinek szép életét az Erdélyi Muzéumnak minden Olvasóji tisztelet' őrzései között olvasták a' X. Füzetben, sok száz ügyefogyottakon könnyíté; 1. néhány ezer forintot veve életet, 's azt nem tsak a' maga, hanem a' mások nyomorgó alattvalójik között is kiosztogatván, annak árát nekik egészen elöngedte; 2. jószágainak dézmáját három esztendőre a' maga alattvalójinál, olly végre hagyta meg, hogy az így begyülemdő élet adassék el, 's a' pénz fundusképen szolgáljon ezeknek segítségére a' szükség' idején; 3. lakosainak 2234 napi hátra maradt urdolgájokat egészen elengedte; 4. a' szolgálni hetenként szokott három napi robotokat a' maga jószágiban kettőre szállította le, olly meghatározással, hogy ebbeli rendelkezése mind addig fenn álljon, míg Erdélynek Urbárioma lesz, a' midőn osztán jószágaiiban is az fog sinórmérték gyanánt szolgálni.

Ő Felsőge a'yai örömmel értette meg ezen sok érdemei miatt különbben is tisztelt polgártársunk' nemes tselekedetét, 's Máj. 8. dikén 1818. 2174 szám alatt költ. Udvari Rendelése által meghagyta az Erdélyi Fő Kormányzéseknek, hogy Fejedelmi tetszését a' szép tett el-

követőjének jelentse ki, 's azt Erdélynek minden Jurisdictionjainál híresztelje el. — A' magyar Nemesség sok ehhez hasonló tetteket mutathat elő; 's ha a' szép tettek magára nézve nints is szüksége hogy elhíreszteltessék: vagynak okaink, a' mellyek kívánják, hogy az ilyeneket ön-magunkkal is tudassuk.

Török Birodalom.

Dec. 13. dika nevezetes nap vala a' Török népre nézve, minthogy ezen napon érkezik meg Egyiptomból azok a' kintsek, mellyeket a' Wechabiták Mekkából elragadoztak volt, de végre az Egyiptomi Pascha' fíjának győzedelmei által töllök ismét vissza vétettek, 's magával az elfogattatott Wechabita Fejedelemmel *Abduila-Ben-Suddal* 's fő embereivel egygyütt, kik közt az ő Muf-tija és Kintstármestere különösen emlittetnek, Konstantinápolyba küldtetettek. Fényes pompával hozták be őket Dec. 14. dikén Konstantinápolyba, 's lántzokkal megterheltetve ennek néhány utzáin győzedelmi pompával meghordozták, melly után kemény tömlőtzbé zárván 17. dikig ott tartották, akkor a' régi Szerajba a' thronuson ülő Császár' eléjébe vezették, ott előbb a' Tatárokat, kik őket Egyiptomból oda hozták, Czobel-bundákkal megajándékozták, 's végre a' nevezett nagy foglyokat, minék utánna előbb a' halálos ítéletet előtölt felölvasták volna, kivitték, 's a' Szerajbanak három kapui mellett fejeket vették, 's holt testeiket három napokig a' közönséges nézésre kitétték.

Száz forint huszas pénzért adtak Váltó czédulában: —
Januárius' 26-dikén 256 $\frac{1}{2}$ — 27-dikén 254 $\frac{1}{2}$ — 28-dikén 255 $\frac{1}{2}$ — forintot.